

David a Goliáš

1. Samuelova 17,32-33.37.40-51

Příběh o Davidovi a obru Goliášovi si jistě dobře pamatují nejen všichni frekventanti nedělní školy, ale hlavně mládež a konfirmandi pražského seniorátu. Na atraktivitě a názornosti mu notně přidal kolega Vymětal, když si vyrobil repliku starověkého praku a k ohromné radosti všech rodičů učil pubescentní chlapce i dívky metat kameny, pokud možno tak, aby přesně zasáhli cíl. Což se ukázalo jako velmi nelehká disciplína. Už ten, komu se podařilo vyslat kámen správným směrem, mohl být považován za mistra. Přestože se mladí snažili, seč mohli, kameny dopadaly v rozptylu deseti metrů od terče a nikomu se nepodařilo jej zasáhnout. Ale hodí se tento příběh i jinak než pro děti v nedělní škole? Jak jej máme číst?

Ten příběh můžeme číst jako lekci z učebnice o vojenském umění. Jakési poučení o tom, že není radno podceňovat žádného soupeře, natožpak jím pohrdat. Ta lekce by mohla mít název: „Jakou šanci na výhru má papírově slabší soupeř proti silnějším, lépe vybavenému a vycvičenému sokovi?“

Jakou šanci má Slavoj Koloveč (aktuálně na 13. místě Divize A) proti prvoligové Spartě? Jakou šanci má student 2. ročníku teologie, když se utká s Petrem Slámou v luštění křížovek? Hebrejsky. Jakou šanci má kdokoli z nás, když změří síly s Danem Kotkem v debatě o teodiceji? Myslíte, že žádnou?

David byl v tomto souboji vyložený outsider. Ale David udeřil tam, kde to nikdo nečekal. Způsobem, který nikdo nečekal. Možná věděl, že proti nerovnému soupeři nemůže uspět, když přistoupí na způsob jeho boje. Nebo když si jej nechá vnutit. A tak tam, kde Goliáš táhne do boje s brněním, kopím a mečem, David nasbírá pár oblázků a směle vykročí. Někdo možná řekne, že nehrál fér. Jenže tady nešlo o souboj dvou anglických gentlemanů, po němž si soupeři přátelsky podají ruce a jdou si do klubového salonku vypít sklenku 12leté single malt whisky. Tady šlo o život. A nejen Davidovi.

Jeden vzdělaný muž, americký politolog Ivan Arreguín-Toft, si dal práci a prozkoumal všechny vojenské konflikty nerovných soupeřů, tedy Davidů a Goliášů, za posledních dvě stě let. Z 202 konfliktů si slabší soupeř vybral konvenční bojovou strategii 152x a z toho 119x prohrál. Vyjádřeno procentuálně: Goliášové zvítězili v 78 % konfliktů. To je samo o sobě pozoruhodné. Analýza se totiž týkala konfliktů, kde jedna strana byla minimálně 10x silnější než její soupeř – co do početnosti vojska a bojové síly – a i v takto nerovném souboji každý pátý „černý kůň“ vyhrál.

V biblickém příběhu si David nejdříve nasadil bronzovou přilbu a oblékl se do pancíře. Pak si připásal meč. Prostě se připravoval na souboj konvenčními zbraněmi. Ale potom to všechno ze sebe svlékl a řekl: „**Nemohu v tom chodit, nejsem zvyklý.**“ (1 S 17,38n) Americký politolog si tedy položil otázku: A jak to dopadlo v případech, kdy si slabší strany podobně jako David otevřeně přiznaly své slabiny a zvolily nekonvenční strategii? A znovu analyzoval těch 202 konfliktů. Protože měl jiné kritérium hodnocení, došel k jiným číslům. A v těchto případech byl výsledek téměř šokující. Když slabší soupeř nepřistoupil na pravidla hry podle silnějšího, zvítězil ve dvou případech ze tří. Arreguín-Toft došel k závěru, Davidové mají vysokou šanci na vítězství, přestože „vše, co víme a známe, nasvědčuje tomu, že zvítězit prostě nemohou.“

Příběh o souboji Davida s Goliášem můžeme číst i jako historku, kterou pro pobavení, ale i pro útěchu dávali k dobru různými cizáky utiskovaní a okupovaní Izraelci, kdykoli k tomu byla příležitost.

Goliáš prý měřil 291 cm. Goliášova postava ovšem v ústech vypravěčů časem narostla: nejstarší rukopisy – svitky od Mrtvého moře, Josephus Flavius a Septuaginta – shodně udávají Goliášovu výšku čtyři lokte a jednu píd', tedy zhruba dva metry. I s takovou mírou by byl na tehdejší poměry obr, ale vypravěčská tradice z něj udělala superobra – ostatně to, že příběhy bobtnají a vypravěči rádi zveličují, platí dodnes.

Goliáš ovšem nevynikal jen gigantickou postavou. Měl také nejmodernější výzbroj vyrobenou z nejlepšího materiálu, který v té době byl k dispozici. Jeho šupinatý pancíř prý vážil skoro 60 kg a železný hrot jeho kopí vážil skoro 7 kg (1 S 17,5-7). Pro srovnání: dnešní certifikovaný soutěžní oštěp váží 800 gramů. Podle všech předpokladů měl prostě zvítězit nad kýmkoliv.

A pak si přijde takový malý zrzavý usmrkanec a vyřídí to s ním během několika minut. A je po bojovníkovi. No není to k smíchu?

Smutným hrdinou této historky je ovšem král Saul. To on byl nejvyšší v Izraeli, on jediný měl výzbroj srovnatelných kvalit. Ale Saul proti Goliášovi nenastoupil. Když o něm uslyšel spadlo mu srdce do kalhot a prohrál vlastně ještě dřív, než se pustil do boje. Tradice pak tímto příběhem dokazovala, proč Saul nebyl hoden královského úřadu.

Můžete namítnout: To všechno je sice krásné, ale pro nás jsou důležitější jiné otázky. Jakou má ten příběh teologii, jak jej číst dnes a co si z něj odnést?

Na první čtení je teologie tohoto příběhu dost zvláštní. Militaristická. Ve stylu „Kdo vyhraje, ten má mocnějšího boha.“ „**Boj je Hospodinův. Hospodin zástupů vás vydá do našich rukou.**“ Celý svět pozná, na čí straně je pravý Bůh podle toho, že v pelištejském táboře budou ptáci a zvěř ohlodávat mrtvoly. A kdybychom náhodou prohráli, tak řekneme, že je to Boží trest za naši neposlušnost a naše hříchy. Ale opravdu věříme tomu, že Hospodin takto zasahuje do běhu dějin? Že jednou je na straně toho, a podruhé zas přeje zbraním někoho jiného? Že nebesa rozhodují o výsledku bitev a válečných konfliktů?

Mám za to, že klíčem k tomuto příběhu je věta „**Hospodin nezachraňuje mečem a kopím.**“ Hospodin zachraňuje jinak. Jak? K tomu, aby jeho pomazaný zvítězil nad mnohem silnějším protivníkem, musel mít za prvé **odvahu** (kterou mu nepochybně dodávala víra, že Hospodin je s ním), za druhé si musel poctivě **přiznat, v čem je slabý**, a za třetí – musel **změnit své myšlení**. Podívat se na svou situaci z jiné perspektivy, zkusit ji vyřešit jinak, než bylo obvyklé. A to udělal právě tím, že nepřistoupil na pravidla hry, která favorizovala silnějšího soupeře.

Snad právě proto tradice tento příběh jasnoživě přiřadila k perikopě o Janu Křtiteli, který na poušti křičí: „Čiňte pokání!“ Změňte své myšlení a smýšlení. „**METANOEITE!**“ Nechte se strhnout a přijměte pozvání k alternativnímu rozvrhu světa a života, kde neplatí jen spravedlnost silných vítězů a pravidla papírových favoritů. K alternativnímu rozvrhu světa, v němž má smysl jít i do předem prohraných bitev, v němž se dokonce v takových bezvýhodných situacích otevírá nová budoucnost.

Že to je těžké? Ano. Ale my tu přece nejsme od toho, abychom to měli jednoduché.

Říká se: „Život je změna“, ale většinou se tím myslí na změnu okolností, změnu situace, do které se člověk (často nečekaně) dostane. A tak něco se změní, ale člověk a jeho myšlení? To se nezmění. Stále opakuje tytéž chyby, stále znovu se dopouští stejných lumpáren a hanebností... Jak se má změnit? Může se vůbec změnit? Kdosi známý napsal: Ano, člověk se může změnit. Ale pouze k horšímu. Autoři světové literatury jsou v tomto skeptičtí. Záporní hrdinové se snaží, mají dobrá předsevzetí, dokonce se jim tu a tam podaří vyklouznout ze zaběhnutých kolejí a udělat něco dobrého, ale nakonec to většinou končí nezdarem – padouch zůstane padouchem a zklamaný čtenář si zase odnese jen málo povzbudivý obrázek o lidské nenapravitelnosti.

Ani evangelium si o člověku valné iluze nedělá. S jedinou a naprosto zásadní výjimkou – evangelium dává člověku naději, že se může změnit. A nejen člověk jako jednotlivec.

Nebojte se jít do zdánlivě předem prohraných soubojů! Nebojte se postavit všem Goliášům tohoto světa, kteří jsou o čtyři hlavy větší než vy, a čím víc se o nich mluví, tím víc rostou, a tím víc nám připadají neporazitelní. Svět není neměnný jen proto, že mechanismy, které v něm vládnu, jsou ohromné a silné, takže člověk nemá šanci s nimi pohnout, protože je maličký a bezmocný.

Ten příběh je povzbuzením. Vždy je tu alternativa. I slabý má šanci, právě tehdy a snad jedině tehdy, když vsadí na to, co všem rozumným okolo připadá jako čiročiré bláznovství. I jiný Hospodinův pomazaný to pro nás udělal. Amen.